עין משפט נר מצוה

מר א ב ג מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הל' יג סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שצד סעיף ד:

מוסף רש"י

קטמה נטיעה. בהמה שנכנסה לרשות הניזק והזיקה, קטמה נטיעת אילן כמה שמין אותה (כתובות קה.). שתי כסף. שתי מעות (שם). חזיז. שחת של תבואה חטין ושעורין כשהן ירק (לקמן קיט:).

ולאסטמורי בנוה תיקו: כיצד משלמת מה שהזיקה וכו': מנה"מ אמר רב מתנה דאמר קרא [1]ובער בשדה אחר [א]מלמד ששמין על גב שדה אחר האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה"ר א"כ לכתוב רחמנא ובער בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה אחר ששמין על גב שדה אחר ואימא כוליה להכי הוא דאתא לאפוקי רה"ר מנלן אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין [ב]מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר ל"ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי היכי שיימינן א"ר יוסי בר חנינא [א]סאה בששים סאין ר' ינאי אמר [ב]תרקב בששים תרקבים חזקיה אמר [ג]קלח בששים קלחים מיתיבי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה לא בששים ת"ר אין שמין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר פפא ה"ק אין שמין קב בששים קבים מפני שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני שפוגם מזיק מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא אמר גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי אתא לקמיה דר"נ א"ל בששים א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיך דתניא המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן וכמה היא יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא דתניא [ג]קטמה נטיעה רבי יוסי אומר גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבעה כסף אכלה חזיז רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשוייר שבו וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה

אכלה

ולאסטמורי בנוה. להשמר ולהזהר בה: **היכי שיימינן.** לבית סאה דמתני': **סאה בס' סאין.** האי בית סאה דקתני במתני' דבשביל ערוגה אחת שמין בית סאה לאו בית סאה באנפי נפשה שיימינן דמכחישין ליה למזיק לפי שבית סאה נמכרת ביוקר לפי שמועט הוא ואינו מצוי לימכר ועני שאין ידו משגת לדמי קרקע גדולה קונה אותו ביותר מדמיו וקרחת ערוגה של קב או קביים חשיב לו לפי דמיו אלא שמין ששים סאים כמה שוין ורואין כמה דמים מגיעין לבית סאה וחוזרין ושמין כמה נפחתו דמיו בשביל קרחת ערוגה זו. וא"ת למה הוזכר בית סאה שאם היה שמין מתחלה הערוגה בששים סאין כמה היו יפין וכמה הן יפין לא היה משלם כלום שאין קרחת ערוגה קטנה ניכרת בששים סאין אבל בבית סאה ניכרת: **תרקב בששים תרקבין.** שלשים סאין שמין ולא ששים דא"כ מפסדת ליה לניזק שאין קונין מצויין לששים סאין לפי שמרובין הן לאדם בינוני ומועטין הן למשופע בנכסים: **קלח בס' קלחים.** מה שאכלה בס' שיעורין כמותו: **משלם דמיהן.** כמו שנמכרין קב או קביים בשוק: **מאי לאו בפני עצמו.** וקשיא לכולהו: **לא בששים.** ולכל חד כדאית ליה: **אין שמין קב בששים קבים.** אם אכלה קב אין שמין בששים קבים: **מפני שמשביח מזיק.** דששים קבים אין להם מכר מפני שמרובין הן לעני ומועטין לבינוני וכל שכן לעשיר ועוד שאין קרחת קב ניכרת בששים קבים: **ולא כור בששים כורין.** אכלה כור תבואה אין שמין אותה בששים כורין: **מפני שפוגם מזיק.** לפי שאדם המשופע בנכסים ותאב לקנות קרקע גדולה קונה אותה כשהוא מוצאה בהרבה יותר מדמיו ועוד קרחת כור גדולה היא מאד אלא כל סאה שמין בששים: **ולא כור מבעי ליה.** כדקתני אין שמין קב ולא קתני בית קב: **קב בבית כור.** אין קרחתו נראית: **כור.** שלשים סאה: **קשבא.** דקל: **אמר ליה.** ריש גלותא אני ראיתי: **ותלתא תאלתא בקינא הוו.** שלשה דקלים זה אצל זה: **דינא דפרסאה.** שאינו דין תורה: **אם אמרו.** בס' להקל על המזיק: **בנזקי ממונו.** כמה שאכלה בהמתו והזיקה: **יאמרו בנזקי גופו.** שמזיק בעצמו בידים שקצץ לדקל: **המבכיר כרמו.** שיחת וכילה: **קטמה נטיעה** גרסינן. בהמה שקטמה נטיעה: **גוזרי גזירות.** קונסי קנסות אדמון וחנן בן אבשלום בפרק בתרא דכתובות [קד:]: **חזיז.** שחת: **במשוייר שבו.** רואין את הנותר לפי מה שתעלה כל ערוגה וערוגה בימי הקציר ומשלם: **כמה היתה יפה.** הקרקע לימכר כשהיא עם השחת:

סמדר

[ד]**שמין בית סאה באותה שדה.** פי' בקונטרס [ה](בריש פירקין) שאם אכלה ערוגה אחת שמין אותה אגב בית סאה כמה היתה יפה קודם שאכלה ממנה וכמה היא יפה עכשיו וקשה לר"י דאי אבית סאה קאי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה בלשון זכר ועוד דקבעי בגמ' היכי שיימינן הלא פירשה יפה משנתינו ששמין ערוגה בבית סאה ומה שפ"ה בגמ' היכי שיימינן דבית סאה באנפי נפשה לא שיימינן דמכחישין ליה למזיק דקרחת ערוגה של קב או קביים חשובה לפי דמיו אלא שמין ס' סאין ורואין כמה דמים מגיעים לבית סאה וחוזרין ושמין כמה נפחתה בשביל הערוגה וקשה להיכן מליטו שתי שומות הללו דבקרא לא כתיב אלא בשדה אחר שמין מה שהזיק אגב שדה אחרת ומן המשנה לא משתמע כלל ועוד דלמ"ד בגמ' קלח בששים קלחים כלומר בששים שיעורים כמותו אמאי נקט במתניתין בית סאה ועוד קשה דפריך בגמרא אכולהו אמוראי מהא דתניא אכלה קב או קביים רואין אותה כאלו היא ערוגה קטנה ומשערין אותה מאי לאו בפני עצמה תקשי ליה [ו]ממתני' דקתני שמשערין אותה בבית סאה [א] ונראה לפרש דשמין בית סאה דקתני היינו בית סאה הנאכל שמין באותה שדה כדקתני סיפא במילתא דר"ש אם סאה סאה אם סאתים סאתים ולפי שלא פי' משנתינו בכמה שמין אותה אלא שבאותה שדה שמין אותה מפרש בגמרא היכי שיימינן ומפרש ר' יוסי בר חנינא סאה בששים סאין בין אכלה פחות בין אכלה יותר לעולם שמין סאה בששים ומשלם לפי החשבון חזקיה אומר קלח בששים קלחים כלומר לעולם מה שאכלה בששים שיעורין כמותן ר' ינאי אומר תרקב בששים תרקבין ובין אכלה פחות או יותר משלם לפי חשבון ולר' ינאי משביח יותר מזיק מלר' יוסי בר חנינא דקרחת תרקב אינה ניכרת בשלשים סאין כמו קרחת סאה בס' סאין כדאמר רב פפא דאין שמין כור בס' כורים מפני שפוגם מזיק ואע"ג דקתני במתניתין בית סאה באותה שדה לרבי ינאי לא לשיעורא נקטינן שאין משערין בו כלל אלא בתרקב משערין ונראה לר"י דכי משערין למר בתרקב ולמר בסאה לאו בבית סאה זרע קאמר דהוי נ' על נ' דאין דומה שדברה משנתינו בזה דבבהמה אחת איירי ומתי אכלה כל זה אלא בסאה פירות קאמר דמשערין כדקתני אם סאה סאה ואין לתמוה על לשון בית סאה דקתני במתניתין דכיון שהפירות מחוברין לקרקע שייך שפיר לקרות לסאה פירות הנאכל בית סאה והא דפריך בגמרא אברייתא האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה היינו משום דברישא קתני קב ובסיפא בית כור ומיהו אי הוה מפרשינן דבבית סאה זרע קאמר כגון נ' על נ' הוי ניחא טפי אע"ג דבגמרא נקט לכולהו בלא בית כדקאמר סאה תרקב קב וכור אין להקפיד דלפעמים קרי נמי לבית כור זרע כור סתם כדאשכחן בפרק המקבל (ב"מ דף קה:) נותן ארבעה קבין לכור ומסיק דלארבעה קבין לכור זרע קאמר:

קשבא. פי' בקונטרס דקל וכן משמע דקאמר ותלת תאלתא בקינא הוו קיימי ואלו הם דקלים כדמוכח בהחובל (לקמן דף צג.) חזא תאלי בי גופני וקאמר גופני קנו דקלי וקשה דבפ"ק דע"ז (דף יד:) תנן דקל טב ואצב ונקלבא ומפרש בגמ' אצב קשבא ושמא יש מיני דקלים הרבה שאחד קרוי דקל סתם ואחד קרוי אצב דהיינו קשבא ובערוך פירש דקשבא הוא דקלא פרסאה:

דדאין דינא דפרסאה. י"מ של דקל פרסאי דאמר לקמן הלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה ולפי מה שפירש בערוך דקשבא דקלא פרסאה אי אפשר לפרש כן:

אכלה

מסורת הש"ס

א) [לקמן נט:], ב) ב"מ קיח. רש"ל, ג) כתובות קה., ד) שייך לעיל במשנה, ה) [רש"ל], ו) גי' מ"מ ממתני' וכן הוא בפי' הטור לט: וע"ש.

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שמין כו' ונ"ל דשמין בית סאה. נ"ב והרא"ש פי' דהכי קאמר שאם אכלה פחות מסאה שמין בס"ע ולר"י בפחות מתרקב:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones